

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก*
DEVELOPING THE PROMOTION IN DEMOCRATIC POLITICAL
PARTICIPATION OF UNIVERSITY STUDENTS
IN PHITSANULOK PROVINCE

ดาวนภา เกตุทอง

Dawnapa Kettong

เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

Termsak Thong-In

สุรพล สุษะพรหม

Surapol Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

E-mail : dawnpaket2099@gmail.com

บทคัดย่อ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูปหรือคน การสนทนากลุ่มเฉพาะ 12 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง 391 คน พบว่า 1) สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค ได้แก่ การเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์กิจกรรมทางการเมือง การสังเกตการณ์การเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียง ติดตามการนับคะแนน กลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มเพื่อน ครอบครัว ทูทางสังคม และการดำเนินชีวิต ($\bar{X}$ = 4.12) 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ด้านกิจการนักศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีความรู้ด้านประชาธิปไตย การจัดรายวิชาหน้าที่พลเมือง และเปิดเวทีการเมืองเชิงสร้างสรรค์

* Received 8 October 2022; Revised 31 December 2022; Accepted 31 December 2022

ด้านการมีส่วนร่วม มหาวิทยาลัย/หลักสูตรควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมและแสดงความเห็นทางการเมือง การสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองมากกว่าราษฎร และด้านการให้ความรู้ การเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ เพลง กรณีศึกษา กระแสนิยม การจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรและนักศึกษา ($\bar{X} = 4.12$) และ3) รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ (1) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง การติดตามข่าวสาร การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเสนอแนวคิด การเสนอนโยบายต่อนักการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกการเมือง และการกำหนดกฎเกณฑ์ (2) ด้านการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ควรแสดงความเห็นต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง การแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมือง การศึกษานโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (3) การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมความคิดเห็นด้านการเมือง ด้านกิจการนักศึกษา ด้านประเด็นนโยบายสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อรูปนโยบาย และด้านทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการประกอบอาชีพ และ(4) การมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ควรจัดกิจกรรมประชาธิปไตยภาคพลเมือง ประชาธิปไตยภาคชุมชน และจิตสำนึกสาธารณะ ($\bar{X} = 3.93$)

คำสำคัญ: การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง, ระบอบประชาธิปไตย, นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

Abstract

Developing The Promotion In Democratic Political Participation Of University Students In Phitsanulok Province. Mixed method research was qualitative research with 20 key informants and 12 specific group discussions, and quantitative research using 391 samples. It was found that 1) general conditions and obstacles as; elections, campaigning for political activities, election Observation, voting, vote counting, vote score keeping, groups of Conservatives and friends, family, social capital, and lifestyle. 2) Promotion of political participation, namely student affairs. should be done by organizing activities for students to gain knowledge of democracy, creating courses on civics,

and opening a creative political platform. For participation, Universities/programs should encourage students to participate and express their political opinions, and create a sense of being a citizen rather than the people. And for knowledge, they should have students access to information through online media, music, case studies, popular trends, curriculum, and student development activities. and 3) the patters of promoting political participation were; (1) for direct participation, there were keeping gating news information, exercising of voting rights, expressing idea, proposing policy to politicians, political movement, political membership application, and setting rules. (2) For indirect participation, students should comment on political phenomena, exchange political issues, study Policy candidates, and political parties, and participate in political activities (3) For participatory participation, Political opinions, Student affairs, public policy issues of government agencies, Participation in policy formation and the direction of future development of the country in terms of economy, society, education and earning living should be encouraged, and (4) For discussion participation, students should organize civic democracy activities, community democracy and public consciousness.

Keywords: promotion of political participation, democracy, university students

บทนำ

ประชาธิปไตยมีเจตนารมณ์ให้มีความสำคัญกับประชาชนทุกคน ทุกคนมีสิทธิมีเสียงมีความเสมอภาคกัน ประชาชนยังมีความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย โดยจะเห็นได้จากการรณรงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐสภา สำนักราชเลขาธิการ กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประชาชนยังมีความเข้าใจในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย (พัฒนภูมิ ผ่องยุบล และคณะ, 2564) ปัญหาของการพัฒนาความเป็นพลเมือง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ประกอบด้วยปัญหาหาการสร้างวัฒนธรรมพลเมือง ปัญหารัฐธรรมนูญอำนาจปัญหาพลวัตวัฒนธรรมการเมืองไทยในประวัติศาสตร์ ปัญหาหาระบบอุปถัมภ์และปัญหาหาการขาดการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก โดยจะศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อนำองค์

ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่มๆ ละ 5 รูปหรือคน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 16,214 คน (กองทะเบียน, 2564) และ 2) นักศึกษามหาวิทยาลัยพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 583 คน (สำนักวิชาการและพัฒนการศึกษา, 2564) รวมทั้งสิ้นจำนวน 16,797 คน โดยใช้สูตรของยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ 1) ด้านภูมิสำเนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมืองทางตรง ด้วยการออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ส่วนทางอ้อมร่วมรณรงค์กิจกรรมทางการเมือง 2) ด้านการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความรู้ความเข้าใจการเมืองมากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยกว่า แต่อาการเพิกเฉยต่อสถานการณ์การเมือง และ 3) ด้านการสื่อสาร ได้แก่ การกระตุ้นเครือข่ายองค์กรนักศึกษาให้ตระหนักถึงสิทธิทางการเมือง ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญของนักศึกษา คือ ความอ่อนด้อยประสบการณ์ทาง

การเมือง ขาดเอกภาพเชิงโครงสร้าง และขาดผู้นำที่ต่อเนื่อง เชิงปริมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ 1) ด้านกิจการนักศึกษา การจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีความรู้ด้านประชาธิปไตย การจัดสอนรายวิชาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง และการเปิดพื้นที่ให้มีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ 2) ด้านการมีส่วนร่วม มหาวิทยาลัยควรเน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง หลักสูตรควรสร้างการเป็นพลเมืองที่ดี การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองมากกว่าเป็นราษฎร และ 3) ด้านการให้ความรู้ การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ กรณีศึกษา กระแสนิยม การจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรและนักศึกษา เชิงปริมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) หลักสารณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตา กายกรรม ควรปฏิบัติพฤติกรรมการแสดงออกทางกายอย่างสร้างสรรค์ เมตตาวจีกรรม ควรพูดดีต่อกันด้วยเมตตา เมตตามโนกรรม ควรมีการคิดดีต่อกัน ไม่คิดพยาบาทอาฆาต ไม่คิดเบียดเบียน สาธารณโภคี ควรมีการจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนร่วมอย่างเหมาะสม สีสสามัญญดา ควรมีความปฏิบัติตนสุจริตตั้งงาม ไม่ทุจริตคอร์รัปชันเบียดบังทรัพย์สินผู้อื่น และทิวฐีสามัญญดา ควรรับฟัง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างทั้งทางการเมือง ความเชื่อ และวิถีชุมชน

3. รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง ควรติดตามข่าวสาร การใช้สิทธิเลือกตั้ง การพูดคุยประเด็นทางการเมือง การเสนอแนวคิด การเสนอนโยบายต่อนักการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกการเมือง และการกำหนดกฎเกณฑ์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ควรแสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางสื่อโซเชียล การแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมือง การศึกษานโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง 3) การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมความคิดเห็นด้านการเมืองด้านการบริหารมหาวิทยาลัย ด้านการควบคุมการทำงานของผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภา ด้านประเด็นนโยบายสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อรูปนโยบาย และด้านทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการประกอบอาชีพ และ 4) การมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ควรร่วมชุมนุมทางการเมือง การจัดกิจกรรม กระบวนการประชาธิปไตยภาคพลเมือง ประชาธิปไตยภาคชุมชน และจิตสำนึกสาธารณะ เชิงปริมาณภาพ

รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) ทั้งนี้ หลักสารณียธรรม 6 (X_3) ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค (X_1) ไม่ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Y) ส่วน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (X_2) ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สำหรับ หลักสารณียธรรม 6 (X_3) ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ สภาพทั่วไป คือ การเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์กิจกรรมทางการเมือง การสังเกตการณ์การเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียง ติดตามการนับคะแนน ส่วนปัญหาอุปสรรค คือ กลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มเพื่อน ครอบครัว ทูทางสังคม และการดำเนินชีวิต เชิงปริมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง” พบว่า สถาบันกล่อมเกลางานการเมือง มีบทบาทต่อความตื่นตัวทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.12, S.D. = 0.28) วัฒนธรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.31, S.D. = 0.31) นักศึกษาร้อยละ 97.77 มีความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี แต่บางท่านมีความสนใจทางการเมืองค่อนข้างน้อย การมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.55, S.D. = 0.42) และนักศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ เฟซบุ๊กมากที่สุด สรุปรโดยภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา ส่วนทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562) นักศึกษาคิดว่า จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 97.33 เหตุผลหลักในการตัดสินใจเลือก คือ นโยบาย ในอนาคตประเทศไทยน่าจะมีการรัฐประหารขึ้นอีก และนักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่า จะเลือกพรรคอนาคตใหม่มากที่สุด (กฤษชพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโกคางกุล, 2562)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ 1) ด้านกิจการนักศึกษา การจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในความรู้ด้านประชาธิปไตย การจัดรายวิชาที่เกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง และการเปิดพื้นที่ให้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมมหาวิทยาลัยควรเน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง หลักสูตรควรสร้างการเป็นพลเมืองที่ดี การแสดงความเห็นทางการเมือง และการสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองมากกว่าเป็นราษฎร และ 3) ด้านการให้ความรู้ การเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ ผ่านเพลง กรณีศึกษา กระแสนิยม การจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เชิงปริมาณ ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) สอดคล้องกับการเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษา ได้แก่ ด้านกิจการนักศึกษา และด้านการมีส่วนร่วม ส่วน แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษา ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ ควรส่งเสริมให้ความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น การสร้างจิตอาสาให้กับนักศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานการเสียสละการทำงาน เพื่อส่วนรวมการเข้าถึงชุมชนเป็นต้น ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์มากขึ้น และด้านการปรับพฤติกรรม ควรส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นตามวิถีระบอบประชาธิปไตย (พีรพล ไทยทอง และคณะ, 2559)

หลักสารานุกรม 6 เพื่อการส่งเสริมการพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ 1) การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ การแสดงออกทางกายเชิงสร้างสรรค์ มีความเป็นเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และการยอมรับความหลากหลาย 2) การมีวาจาดีต่อกัน คือ การไม่ใส่ร้ายป้ายสีโจมตี การไม่สร้างชุดข้อมูลเท็จ การสื่อสารทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย การปราศรัยด้วยวาจาสุภาพ และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) การคิดดีไม่มุ่งร้ายกัน คือ การคิดดีต่อกัน ไม่คิดพยาบาทอาฆาต ไม่คิดเบียดเบียน ไม่คิดโลภ มีจิตใจซื่อสัตย์สุจริต การมีเจตคติที่ดีต่อการเมือง และการยอมรับความแตกต่างอย่างเข้าใจ 4) การแบ่งปันสิ่งของต่อกัน คือ จัดสรรงบประมาณ การสนับสนุนตามโอกาส การจัดสรรผลประโยชน์ การส่งเสริมให้มีเวทีสาธารณะ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมือง 5) การประพฤติสุจริตดีงาม คือ

การไม่ทุจริตคอร์รัปชันเบียดบังทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน การปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมาย การจัดสรรทรัพยากร การไม่เลือกปฏิบัติ การปราศจากอคติ การเคารพกฎ ระเบียบ และแบบแผน การยอมรับความเห็นต่างของผู้อื่น การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของบุคคล และการใช้ปัญญาหรือเหตุผลในการตัดสินใจ และ 6) การมีความเห็นชอบร่วมกัน คือ การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างทั้งทางการเมือง ความเชื่อ และวิถีชุมชน การยอมรับและเคารพให้เกียรติผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา ประกาศ คำสั่ง และกฎหมายอันเป็นกติการ่วมกันของสังคม การร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์ความดีงามให้กับชุมชน และการใช้ปัญหาพิจารณาหาเหตุผล สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยโดยตรง ประชาชนทำหน้าที่เป็นสมาชิกอำนาจนิติบัญญัติบริหาร และตุลาการด้วยตนเอง โดยมีความคิด พูด และทำด้วยเมตตาต่อกัน กระจายผลประโยชน์ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพความคิดที่แตกต่าง (นิยม เวชกามา, 2561)

3. รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระดับประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง ควรติดตามข่าวสาร การใช้สิทธิเลือกตั้ง การพูดคุยประเด็นทางการเมือง การเสนอแนวคิด การเสนอนโยบายต่อนักการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกการเมือง และการกำหนดกฎเกณฑ์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ควรแสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางสื่อโซเชียล การแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมือง การศึกษานโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง 3) การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมความคิดเห็นด้านการเมืองด้านการบริหารมหาวิทยาลัย ด้านการควบคุมการทำงานของผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภา ด้านประเด็นนโยบายสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อรูปนโยบาย และด้านทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการประกอบอาชีพ และ 4) การมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ควรร่วมชุมนุมทางการเมือง การจัดกิจกรรม กระบวนการประชาธิปไตยภาคพลเมือง ประชาธิปไตยภาคชุมชน และจิตสำนึกสาธารณะ เชิงปริมาณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) ทั้งนี้ หลักสารณียธรรม 6 (X_3) ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระดับประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยใน

จังหวัดพิษณุโลก (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค (X_1) ไม่ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Y) ส่วน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (X_2) ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สำหรับหลักสารานุกรม 6 (X_3) ส่งผลต่อรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” พบว่า การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนโดยการบูรณาการตามหลักพุทธธรรม คือ ความชอบการเมือง โดยการเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง พยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีใจทางการเมือง ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนมีสติปัญญาควบคุมกิจกรรมทางการเมืองคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้โปร่งใส (สุมาลี บุญเรือง, 2564) 2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อมของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ การที่นักศึกษาได้ทำหน้าที่เลือกผู้แทนของตน เข้าไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภาผ่านระบบการเลือกตั้ง การแลกเปลี่ยนเรื่องการเมือง การคอร์รัปชันการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามผู้เห็นต่าง ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ดีทั้งทางจังหวัดและองค์กรการที่ควรสนับสนุนการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพราะการมีส่วนร่วมโดยอ้อม คือ มีการแสดงความคิดเห็นว่าการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปรากฏการณ์ทางการเมือง หรือในบทบาทในการแสดงความคิดเห็น แบบสภากาแฟในรูปแบบของมหาวิทยาลัยในการมีส่วนร่วม เรื่องเกี่ยวกับการณรงค์ทางการเมือง การแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมือง ศึกษานโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งทั้งในชุมชนและในมหาวิทยาลัย การรณรงค์สนับสนุนบุคคลและพรรคการเมืองที่ตนนิยม การจัดกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยทั้งกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมระดับชมรม กิจกรรมระดับหลักสูตร และกิจกรรมระดับมหาวิทยาลัย ส่วนเชิงปริมาณด้านการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .683) 3) การมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการเมือง หรือการบริหารมหาวิทยาลัย โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการตรวจสอบ และการควบคุมการทำงานของผู้แทน หรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนโยบายสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการก่อรูปนโยบาย

ทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการประกอบอาชีพ รวมถึงรูปแบบการเมืองในอนาคตของนักศึกษา ส่วนเชิงปริมาณด้านการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .39) สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา ได้แก่ (1) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมการเมือง โดยการจัดอบรมและจัดกิจกรรมที่จำลองจากสถานการณ์จริง (2) ควรให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของมหาวิทยาลัยทุกระดับ และประเด็นสาธารณะด้านสังคมและการเมือง โดยมีเวทีการแสดงความคิดเห็น ทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย (3) ควรให้นักศึกษาเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัย เพื่อรับทราบนโยบายและการบริหารของหน่วยงาน (4) ควรให้นักศึกษาศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมของสโมสรนักศึกษา คณะ องค์การบริหารนักศึกษา (5) ควรมีเครือข่ายความร่วมมือด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภายในจังหวัดและระดับประเทศ (6) ควรมีรัฐสภาจำลอง เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้ระบบรัฐสภา และการเมืองการปกครอง (7) ควรมีพรรคการเมืองของนักศึกษาที่มีความเข้มแข็ง และสืบทอดการทำงานอย่างเป็นระบบในการเลือกตั้งผู้นำนักศึกษา และ (8) ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากร ควรส่งเสริมในการจัดกิจกรรมรวม ทั้งนักศึกษาให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) การมีส่วนร่วมแบบถกแถลงของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ประชาธิปไตยแบบถกแถลงเป็นกระบวนการสำคัญของประชาธิปไตยโดยพลเมือง การถกแถลงมีธรรมชาติของการถกแถลงอยู่ อาทิ การไปร่วมกับกิจกรรมทางการเมือง เปิดให้กระทำได้ในและนอกมหาวิทยาลัยได้อย่างเสรี และผ่านการสื่อสารมวลชนในทุกแขนง การสานเสวนาทางการเมืองของนักศึกษา ควรมีลักษณะเป็นไปในเชิงกระบวนการประชาธิปไตยภาคพลเมือง ประชาธิปไตยภาคชุมชน เป็นการพยายามแก้ไขปัญหาร่วมกัน ที่เกิดจากข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคพลเมือง ที่มีความสำคัญทางการเมือง และมีจิตสำนึกสาธารณะรวมหมู่ ร่วมกับภาคประชาชนในการร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น เข้าร่วมวิเคราะห์ แลกเปลี่ยน ถกแถลงกัน เพื่อนำเสนอแนวคิดของตน ในการสร้างนโยบายที่เหมาะสมสำหรับตนและประชาชน ส่วนเชิงปริมาณด้านการมีส่วนร่วมแบบถกแถลง ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .667) (ภุริส ภูมิประเทศ และคณะ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

หลักสารานุกรม 6 ได้แก่ ด้านการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ บุคคลควรช่วยเหลือกิจ
ธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง บุคคลควรแสดงกิริยาอาการสุภาพ
ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และบุคคลควรแสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ดังนั้น
การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ การแสดงออกทางกายเชิงสร้างสรรค์ มีความเป็นเป็น
กัลยาณมิตรต่อกัน ร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์
และการยอมรับความหลากหลาย

รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา
ระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรง คือ การมีส่วนร่วมใน
การกำหนดกฎเกณฑ์หรือมีส่วนร่วมด้านการรับทราบการกำหนดกฎเกณฑ์ในชุมชนและท้องถิ่น
เสมอ การมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนราษฎรเข้ามาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ และ
การมีส่วนร่วมรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการประชุมพิจารณาชุมชนท้องถิ่นเสมอ ดังนั้น การมี
ส่วนร่วมโดยตรง คือการติดตามข่าวสาร การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเริ่มพูดคุยประเด็นทางการเมือง
การเมือง การณรงค์ การเสนอแนวคิด การเสนอนโยบายต่อนักการเมือง การเคลื่อนไหวทาง
การเมือง การสมัครเป็นสมาชิกการเมือง และการกำหนดกฎเกณฑ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการผลการวิจัยจึงได้องค์ความรู้ได้ดังนี้ 1) สุจริต : การจัดกิจกรรมสมานฉันท์ การ
จัดหลักสูตรสันติวิธี และการแสดงออกทางสัญลักษณ์ตามกระแสนิยม 2) สันติ : การสื่อสารทาง
การเมืองตามสาระรายวิชา การมีแลกเปลี่ยนด้วยข้อเท็จจริง และการจัดกิจกรรมพัฒนา
นักศึกษาให้มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) ประชาธิปไตย : การจัดกิจกรรมเชิงบวกต่อระบอบ
ประชาธิปไตย การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการศึกษากรณีทางการเมืองที่สำคัญ
4) พลเมือง : การเปิดพื้นที่สาธารณะจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างสำนักพลเมืองเพื่อสร้าง
โอกาสการพัฒนา และการจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องกระตุ้นหน้าที่พลเมือง 5) หลักสูตร : การ
จัดกิจกรรมประชาธิปไตยตามกรอบกฎหมาย มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาโดย
ปราศจากอคติทางการเมือง และการจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรโดยปราศจากอคติทาง
การเมือง และ6) อุดมการณ์ : การร่วมสร้างสรรค์การเมือง ความเชื่อ และวิถีชุมชน การแสดง

บทบาทพลเมืองโดยไม่ละเมิดบุคคล องค์กร และสถาบันอื่น และการแลกเปลี่ยนประเด็น กระแสนิยม

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ พระราชรัตนสุธี, รศ.ดร, พระวิสุทธีวรกิจ พระพิพิธพัชรโตม, ดร. รอง เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี พระปัญญากรโมลี, ดร. รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทอง อินทร์ ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อร่วมตอบแบบประเมินตามข้อเท็จจริง ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย เพื่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

กราบขอบคุณพระอาจารย์และสหธรรมิกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ รุ่น 3 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต รุ่น 7 ทุกท่านที่ช่วยเหลือ และ ขอบคุณเครือข่ายหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มอบโอกาสให้เกิด “ความรู้ก้าวหน้า สำเร็จการศึกษา พัฒนา เครือข่าย” ด้วยดี

บรรณานุกรม

- กฤษขพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโศคนางกุล. (2562). นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความ
ตื่นตัวทางการเมือง. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 8(3), 94-95.
- กองทะเบียน. (2564). สถิตินักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปีการศึกษา
2564. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ทศพร ทรัพย์สนอง. (2555). ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : กรณีศึกษา
นักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 13(23), 47-48.
- นิยม เวชกามา. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
ประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา. ใน (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พัฒนภูมิ ผ่องยุบล และคณะ. (2564). การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(7), 90-103.
- พีรพล ไทยทอง และคณะ. (2559). รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 35-43.
- ภูริส ภูมิประเทศ และคณะ. (2563). แนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารมนุษยสังคมสาร (มสส.), 18(3), 102-103.
- สำนักวิชาการและพัฒนาศึกษา. (2564). ประวัติความเป็นมา. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://acad.plu.ac.th/about-us>
- สุมาลี บุญเรือง. (2564). การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(1), 303-304.
- เอกนรินทร์ ปิยะปัญญามงคล. (2564). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(6), 350-351.